2e Jaargang No. 5 - Maart 1947

HUMANITAS

ORGAAN VAN DE STICHTING VOOR MAATSCHAPPELIJK WERK OP HUMANISTISCHE GRONDSLAG

REDACTIE: P. C. FABER EN J. BOETJE - Medewerkers: Mr. L. A. Donker, Mr. R. Friedman-v. d. Heide, E. Geerts, Dr. F. Grewel, Dr. G. Th. Kempe, D. Q. R. Mulock Houwer, H. Ploeg Jr., Dr. A. Querido, Mr. B. v. d. Waerden, e.a. - Adres Redactie en Administratie: Frederiksplein 46 Amsterdam-Centrum, Telefoon 36833, Gem. Giro S 602

GEZINSVERZORGSTERS

Velen met mij zullen verheugd zijn geweest bij het lezen van het artikeltje „De Gezinsverzorging" van P. C. Faber in het Decembernummer, waaruit bleek, dat „De Stichting" thans ook vertegenwoordigd is in de Centrale Raad voor Gezinsverzorging. Zij, die zich plaatselijk met dit probleem bezig houden, weten hoeveel moeilijkheden nog zullen moeten worden overwonnen alvorens de gezinszorg tot volle ontwikkeling zal zijn gekomen. Het is daarom zo belangrijk, dat de Stichting in het toporgaan is opgenomen, omdat van hier uit de eerste gelegenheid bestaat om het geheel te overzien en de juiste wegen aan te wijzen. Niet, dat ik veronderstel dat er een algemene regel kan worden gegeven voor opzet van het werk en organisatie daarvan, daar zijn de problemen voor iedere streek en iedere plaats te uiteenlopend voor. Maar in ieder geval is het goed, dat in het top-orgaan de buitenkerkelijken vertegenwoordigd zijn.

In de Centrale Raad en in de verschillende comité's zullen wij vanzelfsprekend tot taak hebben te bevorderen, dat voor alle bevolkingsgroepen gelijke mogelijkheden worden geopend. Wij zullen daarin zeker stimulerend werk kunnen doen. Bovendien moeten wij er overal steeds op wijzen, dat voor steun op geestelijk terrein, bij opvoeding van kinderen, gezinsmoeilijkheden enz., moet worden verwezen naar onze Stichting of naar het Humanistisch Verbond, in al die gevallen waarin het buitenkerkelijken betreft; dit wordt nog veel te veel voorbijgezien, en daarom zullen wij steeds met klem erop te wijzen hebben.

In Utrecht is al sinds vele maanden een provinciaal comité — dat nu bezig is zich ook plaatselijk te vertakken — werkzaam, waarin alle groepen, die met gezinszorg bezig zijn, opgenomen zijn. Het doel is om te bevorderen, dat de verschillende groepen bij het werk zoveel mogelijk één lijn trekken, o.a. wat betreft de arbeidsvoorwaarden voor gezinsverzorgsters en leidsters, leeftijdsgrenzen enz. In onderzoek is ook het vraagstuk van de bijdrage der gezinnen, maar dit is wel een heel moeilijke materie. Door financiële steun van het Provinciaal N.V.H. en van een paar plaatselijke N.V.H.'s kon het Provinciaal Comité al direct practisch werken, met name kon daardoor worden bijgedragen in de salarissen van de reeds beschikbare verzorgsters. Intussen zoekt men wegen om een meer blijvende financiële basis te vormen. De Hervormde Diaconie, de Gereformeerde Gezinszorg, de Katholieke Gezinszorg en het Groene Kruis zijn al op enkele plaatsen actief aan het werk. Het Groene Kruis in Zeist werkt zelfs al met 13 gezinsverzorgsters, in vaste dienst.

De afdeling Utrecht van „Humanitas" heeft in feite op dit terrein nog niet gewerkt, hetgeen niet te verwonderen valt, wanneer men let op de grote financiële consequenties, die aan dit werk verbonden zijn. We moeten hierbij ook in het oog houden, dat wij, wanneer wij ons eenmaal op dit terrein zouden begeven, ons niet zouden willen beperken tot het verlenen van hulp aan leden of medewerksters van de Stichting, maar die hulp zouden willen verschaffen aan ieder die, overeenkomstig zijn levensbeschouwing zich tot de Stichting het meest aangetrokken voelt. Deze consequenties zijn — tenminste zoals de verhoudingen in Utrecht liggen — voorlopig nog veel te zwaar. Daarom vooral is het voor ons zo verheugend, dat het Groene Kruis, dat als devies heeft „voor allen, door allen" — klinkt dat den humanist niet goed in de oren? — op verschillende plaatsen actief de schouders onder het werk heeft durven zetten ondanks de ook voor die vereniging bestaande financiële bezwaren. In de stad Utrecht zijn het tot nu toe alleen de kerkelijke instanties, die tot ontwikkeling hebben kunnen komen op dit terrein. De hoop bestaat, dat ook het Groene Kruis het daar zal gaan proberen, evenals Maatschappelijk Werk voor Zieken, dat al vele jaren op dit terrein werkzaam is. Onze mensen zullen zeker niet het minste bezwaar behoeven te hebben om lid te worden van het Groene Kruis.

Het zal u duidelijk zijn, dat ik een en ander slechts in vogelvlucht heb behandeld. De bedoeling is om tot uitdrukking te brengen, dat men ernstig bezig is de huishoudelijke hulp in de gezinnen in nieuwe en betere banen te leiden. Het rapport over het huidige tekort aan vrouwelijke arbeidskrachten, zeer onlangs uitgegeven door het Ministerie van Sociale Zaken, zegt ons duidelijk, dat er niet zulke grote reserves zijn van vrouwelijke arbeidskrachten, als men willicht zou menen. Het is daarom des te verheugender, dat er alom

naar gestreefd wordt een apparaat op te bouwen, dat nieuw toevloeiende gezinsverzorgsters op de meest verantwoorde wijze over de gezinnen wil verdelen.

Ook zolang wij als organisatie nog niet overal eigen gezinsverzorgsters in dienst kunnen nemen, kunnen wij aan de opbouw van het werk medewerken. In de eerste plaats door meisjes en vrouwen, die zich aangetrokken voelen tot een huishoudelijk beroep, over de bedoeling en de opzet van het werk te vertellen. Daarbij zal er moeten worden gewezen, dat de verzorgsters nooit in dienst zijn van een bepaald gezin, maar van kerkelijke lichamen, verenigingen of bedrijven (b.v. de Spoorwegen), die zich de gezinszorg aantrekken van een hele categorie gezinnen. Voor goede arbeidsvoorwaarden wordt zorg gedragen.

Het gaat er ook om, in veel grotere omvang het publiek in te lichten over dit werk, opdat het weten zal, dat er lichamen zijn, die zich ten doel stellen tijdelijke hulp te bieden in die gezinnen, waar de huisvrouw door ziekte haar taak niet kan waarnemen, ongeacht de financiële toestand van het gezin. Dat deze hulp dan wordt geboden op een wijze, die bijdraagt tot verhoging van het aanzien van huishoudelijke arbeid in het algemeen, zal ons allen zeer verheugen. De „buitenkerkelijken" is een moeilijk te omvatten begrip, aangezien naast het percentage bewusten nog zovelen als los zand overal door-glijden. Wil ook deze groep recht of hulp bij ziekte doen gelden, dan staat de plicht tot opbouwen en medewerken daar vlak naast. Als er geen evenwicht is tussen plichten en rechten, komen wij er niet. Ook deze groep zal bij het werk moeten tonen, dat zij in bereidheid tot opbouwen en medewerken niet achterstaat bij de kerkelijke groepen.

Ik hoop, dat een en ander er toe zal kunnen bijdragen, dat ook uit onze kringen een behoorlijk aantal meisjes en vrouwen zich voor de taak van gezinsverzorgster zal willen beschikbaar stellen.

C. M. WASLANDER—v. d. LEUN.

In aansluiting bij dit artikeltje van mevr. Waslander—v. d. Leun, moge ik mededelen, dat op ons verzoek mej. mr. E. Ribbius-Peletier bereid werd gevonden als vertegenwoordigster van onze Stichting zitting te nemen in de Centrale Raad voor Gezinsverzorging.

Voor degenen, die zich rechtstreeks met mej. mr. E. Ribbius-Peletier in verbinding zouden willen stellen, zij vermeld, dat haar adres is Stadionweg 61, A'dam-Z.

P. C. F.

Het onmaatschappelijk gezin

Onze lezers zullen zich herinneren, dat aan het vraagstuk van het onmaatschappelijke gezin in ons orgaan dikwijls aandacht werd geschonken. Ik verwijs hiervoor naar de artikelen, die wij aan dit onderwerp wijdden in „Humanitas" 1e jaargang nr. 4, Febr. '46 en wel van A. Gerhardt en mevr. Geys-Rappagne en van mej. M. A. Stolk;

„Humanitas" 1e jaargang nr. 5, Maart '46: van dr. A. Querido en in Nr. 6 van April '46: van mevr. H. Straalman-Kremer,

terwijl op onze 2e Studieconferentie van 23 Maart 1946 over dit probleem een voordracht werd gehouden door dr. A. Querido met als onderwerp „Over z.g. onmaatschappelijkheid in het algemeen en in het bijzonder over onmaatschappelijke gezinnen."

Een verkort verslag van deze lezing verscheen in ons orgaan van April '46. Wij ontvangen thans van een Studie-Commissie, inzake het vraagstuk der onmaatschappelijke gezinnen een rapport en ons wordt verzocht, aan dit rapport enige aandacht te willen schenken.

Gaarne voldoen wij aan dit verzoek en wij beginnen met te vermelden, dat in deze commissie zitting hebben: Onze medewerker dr. A. Querido, voorzitter; de heer A. IJ. Diemers, secretaris en verder als leden: mr. W. H. Ariëns, 's Hertogenbosch; J. van der Bijl, Markelo; mr. J. Cramer, Assen, ds. J. C. van Eizenga, Zwolle; mr. B. W. van Houten, Amsterdam; dr. H. van Rooy, Utrecht; mej. mr. N. G. Veth, Almelo; dr. F. M. G. van Walsum, Rotterdam.

Het is in verband met datgene, wat in ons orgaan over onmaatschappelijkheid werd gepubliceerd niet nodig, dat wij het beeld, dat het onmaatschappelijk gezin oplevert en dat in dit rapport uitvoerig wordt geschetst, overnemen. Wel vermelden wij, dat het rapport er nadrukkelijk op wijst, dat het onmaatschappelijk gezin reeds vóór de oorlog in toenemende mate het geestelijk welzijn van ons volk bedreigde, maar vooral na de oorlog, die bedreiging van een dusdanige omvang is geworden, dat dit probleem zich met buitengewone kracht aan ieder opdringt. Uit het rapport citeren wij nu het volgende:

„Vele jeugdigen uit deze gezinnen gaan hun sociale ondergang tegemoet, zonder ooit een kans te hebben gehad.

De ernstige pogingen van toegewijde ambtenaren en particulieren noch ook de zorg van vele instellingen hebben de asocialiteit kunnen stuiten.

Hoe dikwijls stonden Voogdijraden, ambtenaren van sociale bijstand, niet machteloos en later bijkans hopeloos tegenover de wassende stroom der onmaatschappelijke gezinnen.

Hoe vaak kregen zij niet het gevoel, met lapmiddelen te moeten werken, daar vele van hun pupillen vroeg of laat toch weer terug vielen in het oude milieu, zodat de arbeid volkomen tevergeefs was geweest.

Immers, dit millieu veranderde weinig of niet en behield zijn fnuikend karakter, bleef aan de zelfkant en was steeds opnieuw een bron van besmetting. En de pogingen tot verbetering van dit milieu bleven aan de buitenkant, waren bestrijdingsmethoden van **verschijnselen**, niet van oorzaken."

Nadrukkelijk wordt daarna geconstateerd: „noch het plaatsen van onmaatschappelijken in bepaalde wijken of contrôle-woningen, noch het distribueren in betere stadsbuurten, noch een Zeeburgerdorp, noch de zorg van talrijke sociale diensten, particuliere instellingen en verenigingen konden een blijvend succes boeken."

Om die reden, acht de Commissie het noodzakelijk, dat andere maatregelen worden getroffen en dat goed begrepen wordt, dat het gezin als zodanig ZIEK is en dat ten opzichte van het gehele gezin maatregelen moeten worden genomen. „Het moet niet uit elkaar gescheurd, maar genezen worden."

De Commissie bepleit, dat de mogelijkheid moet worden geschapen, wanneer een gezin inderdaad ZIEK is, wanneer het dus inderdaad is gekwalificeerd als een onmaatschappelijk gezin, dat andere maatregelen kun-

nen moeten worden genomen. Het pleit nu voor de mogelijkheid, om in navolging van wat mogelijk is ten opzichte van een ontspoord kind, dit ontspoorde gezin als totaliteit onder toezicht te stellen. Men weet, dat art. 373 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt, dat, wanneer een kind zodanig opgroeit, dat het met lichamelijke of zedelijke ondergang wordt bedreigd, dat dat kind dan op verzoek van zijn ouders, op verzoek van de Voogdijraad, of op verzoek van den Officier van Justitie onder toezicht kan worden gesteld.

De Commissie nu voegt in haar „schets" voor een wetsontwerp betr. het onmaatschappelijke gezin, aan art. 374 van het Burgerlijk Wetboek en nieuw lid toe, dat aldus luidt:

„Een gezin, dat in zijn dagelijks bestaan in ernstige mate niet voldoet aan eisen van samenleving, welke daaraan, de omstandigheden in aanmerking genomen, redelijkerwijze kunnen worden gesteld, kan op verzoek van de voogdijraad of op vordering van het openbaar ministerie onder toezicht worden gesteld."

Zoals bekend is, wordt het toezicht over een door den kinderrechter onder toezicht gesteld kind, opgedragen aan een toezichthouder, die de naam draagt van gezinsvoogd of gezinsvoogdes.

De Commissie wenst nu voor de onder toezicht gestelde gezinnen, het toezicht op te dragen aan een in het leven te roepen Raad voor Gezinszorg voor Onmaatschappelijken. Deze ondertoezichtstelling duurt in het algemeen twee jaar, doch deze termijn kan worden verlengd.

Zoals het onder toezicht gestelde kind verplicht is, om te voldoen aan de aanwijzingen en opdrachten, die het van den gezinsvoogd ontvangt, zullen nu de leden van het gezin, dat onder toezicht gesteld wordt, moeten voldoen aan de door de Raad voor Gezinszorg gegeven aanwijzingen en voorschriften. De bedoeling is een re-educatie van het gezin, zo het kan, in de gewone maatschappij maar wanneer de noodzaak daarvoor aanwezig is, dan moet de mogelijkheid bestaan om niet alleen leden van het gezin te doen opnemen in inrichtingen, maar zelfs om het gehele gezin als zodanig te doen onderbrengen in een daarvoor bestemd kamp. Men wil dus de mogelijkheid scheppen, deze gezinnen onder te brengen in een daarvoor bestemd gezinsoord.

Natuurlijk is het daarbij de bedoeling, dan weer te gaan inwerken op deze gezinnen en deze gezinnen, indien daartoe de mogelijkheid bestaat, te reclasseren en de gelegenheid te geven, de plaats in de gewone maatschappij weer in te nemen.

Uit dit korte overzicht blijkt wel, dat deze Commissie komt met ingrijpende maatregelen. In het rapport, dat ons ter bespreking werd toegezonden, is opgenomen een „schets" voor een wetsontwerp, terwijl een toelichting van dit onderwerp is toegevoegd.

In kleinere kring hoorden wij indertijd dr. Querido zijn gedachten reeds verdedigen. Wij weten, dat toen in de kringen van maatschappelijke werkers nog wel enige vragen rezen, maar algemeen was men ook toen al van oordeel, dat dit belangrijke vraagstuk inderdaad de noodzaak in zich heeft, om ingrijpende maatregelen mogelijk te maken. Ik zou haast willen zeggen, er is om maatregelen al jarenlang niet alleen gevraagd, maar zelfs om geschreeuwd en wij beschouwen dan ook de verschijning van dit rapport als zeer belangrijk. Wij hopen slechts, dat dit rapport, hetwelk, als wij goed zijn ingelicht, werd toegezonden aan de leden van de St. Generaal en diverse instellingen, maar dat niet in de handel verkrijgbaar is, niet zal worden een archiefstuk, waaruit men bij tijd en wijle nog eens iets citeert, maar dat dit rapport zal worden bestudeerd met de belangstelling en de aandacht, die het verdient en dat het tot het nemen van maatregelen zal kunnen leiden.

P. C. F.

Dagboekblaadjes

„HEEL VEEL KLEINE JONGENS ROKEN".

Vanmiddag geluisterd naar een radiouitzending. Neen, nu geen politiebericht over de opsporing van een minderjarige „misdadigster" (dankbaar ben ik mej. Rosendahl voor haar deskundige uiteenzetting in ons Novembernummer naar aanleiding van mijn blaadje hierover).

Bij de uitzending van heden, kon de gewone menselijk-denkende luisteraar en speciaal de kinderbeschermer een pijnlijke indruk opdoen, zonder dat juridische en technische overwegingen hier noodzaken tot terughoudend zwijgen.

Het betrof de rubriek voor de V.A.R.A.-microfoon „Om en nabij de twintig" (hulde voor deze opbouwende Jongerenvoorlichting!). Er had een vraaggesprek plaats tussen een meisje en een jongeman uit Engeland, die hier enige weken doorbrachten en den leider der uitzending. De laatste vraagt aan het slot van het gesprek aan de Engelse gasten nog iets te willen noemen, dat hen speciaal getroffen heeft. Direct en zonder aarzelen antwoordt het meisje: „Many little boys smoking: „Heel veel kleine jongens roken." De jongeman valt haar hierin spontaan bij.

Nu is dit, voor wie zelf gewend is om zich heen te zien, geen sensationele mededeling. Maar wat hier, zonder ook maar een zweem van critiek, nuchter, als een feit wordt vastgesteld door buitenlanders, treft je toch wel heel sterk.

Het is, meen ik, een ernstig vermaan aan ons hele volk en speciaal aan hen, die zich verantwoordelijk voelen voor onze jeugd. Zeker, het gaat om een „bijproduct" van het gehele vraagstuk der „ongrijpbare" jeugd, om zwarte handel ook door nog heel jonge kinderen, om gebrek aan gezinsleiding, om het geheel dus der na-oorlogse ontwrichting. We weten: grote middelen zijn hier nodig en alleen het kwaad pogen te keren van die vele rokende kleine jongens, is half- en lapwerk. Maar toch: Als onze ouderen eens beseften, welk een kwaad hier op-zich-zelf reeds geschiedt, dat het ook hier gaat om een stuk lichamelijke en geestelijke volkskracht van de eerste orde? Als onze ouderen b.v. eens zouden beginnen met „geen vuur te geven" aan deze rokende kinderen, hen geen rookartikelen te verkopen of te verstrekken. Om over beperking van het rookgenot der ouderen en ouders, daar waar zij met jongere kinderen bijeen zijn, nog maar te zwijgen. Is wat onze jeugdige Engelse radiogasten zo trof, ook niet een gevolg van de te slappe en al te gemakkelijke opvatting van vele ouderen en ouders, dat je toch eigenlijk de jeugd niet kunt verbieden, wat de volwassenen wel geoorloofd is? Het wordt wel tijd, dat we die droeve erfenis uit de periode, die we — o, onwaarachtige dwaasheid! — „de eeuw van het kind" noemen, afschrijven voor ons opvoedingsbudget. Hoe dit zij: als onderdeel van de strijd tegen de jeugdverwildering, mag die tegen de vele rokende kleine jongens niet vergeten worden. Als gezegd: een stuk lichamelijke en geestelijke volkskracht staat hier op het spel.

NOG EEN LEEMTE DIE VERDWIJNT?

In een der laatste maanden van 1944 schreef een heel erg goede kennis van mij in een nota o.m. over enkele leemten in het maatschappelijk werk. En wel, ten eerste, dat het buitenkerkelijk volksdeel er, althans georganiseerd, voor een groot deel buiten stond.

Ten tweede, dat er ontbrak een Vakvereniging van Maatschappelijke Werkers. Daarbij werd erop gewezen, dat mevr. M. G. Muller—Lulofs reeds in 1903(!)

De kampen voor sociaal labiele jeugd

Na de beschouwingen van den heer Pols, over de kampen voor sociale jeugdzorg, in vorige nummers van ons blad, willen wij aan een onderdeel hiervan wat meer aandacht schenken. Het is mijn bedoeling u in dit artikel één en ander te vertellen over het werk onder de sociaal labiele jeugd tussen 12 en 15 jaar. De knapen dus die de schoolbanken nog niet hebben verlaten en die door veelvuldig ongeoorloofd schoolverzuim of te ver gaande baldadigheid reeds in conflict gekomen zijn met de maatschappij. Dit werk, dat door onze afdeling na de bevrijding werd begonnen, staat nog aan het begin van zijn ontwikkeling. Men ging bij de opzet van dit werk uit van de gedachten, dat men met de behandeling van deze knapen niet mocht wachten tot zij de puberteit reeds in of voorbij zijn. Men grijpt hier vroeg in en neemt geen risico, door met wachten het gevaar van afglijden te vergroten. Hieruit volgt, dat onze behandeling een preventief karakter draagt. Voorkomen is, vooral hier, beter dan genezen. Wanneer men deze arbeid vanuit bovenomschreven standpunt wil zien, zal men ook een beter inzicht krijgen van de behandeling zelf. Deze beperkt zich niet tot het kampwerk. Dit is er slechts een deel van, zij het dan ook een belangrijk deel. De Rijks-Jeugdbureaux, waarvan er één in Rotterdam en één in Amsterdam gevestigd is, bereiden de kampen voor, en hebben tevens de nazorg in handen. De voorbereiding bestaat uit het verzamelen van de adressen van knapen die ons door: schoolhoofden (het onderwijs wordt in het kamp gewoon voortgezet), Jeugdbrigade van de Kinderpolitie, bureau van de Gemeentelijke Jeugdzorg, enz. als candidaten voor een kamp worden opgegeven. Van elke candidaat wordt onderzocht of hij inderdaad in aanmerking komt en welke moeilijkheden hij oplevert. Dit om te voorkomen, dat onze kampen met een te zeer uitéénlopend gezelschap zouden worden bevolkt, waardoor het werk met hen zou worden bemoeilijkt. Is een groep van 40 à 50 jongens aldus gevormd, dan worden deze na het opmaken van de rapporten opgeroepen en uitgezonden. Na deze uitzending begint men met de voorbereiding van de nazorg. Ouders worden bezocht in de tijd dat de zoon in het kamp vertoeft en men verzekert zich van hun medewerking bij de nazorg. Met hen wordt over de jeugdbeweging gesproken en over de mogelijkheden, die daar voor hun jongen liggen. Ook wordt contact gehouden met den jongen zelf, door bezoeken die de ambtenaar aan het kamp brengt. Hierdoor krijgen de knaap en de ambtenaar gelegenheid elkaar nader te leren kennen. De ambtenaar krijgt een beter beeld van den jongen en kan rekening houden met eventuele moeilijkheden, die hij bij de nazorg kan verwachten. De jongen ziet in den ambtenaar niet meer een vreemden „mijnheer" die zich plotseling met hem wil bemoeien, maar een ouderen vriend. Vele jongens zoeken na het kamp den ambtenaar dan ook op. Zij halen samen nogeens wat kampherinneringen op en ongemerkt krijgt de jongen nog weleens een tip of aanwijzing ten aanzien van zijn gedrag enz.

He kampwerk is gericht op de nazorg en het jeugdbewegingswerk vormt de hoofdschotel in het programma. Er wordt met de jongens gesproken over de jeugdbeweging en zij ondergaan in het kamp de

---

schreef: „Het vakverenigingsleven vinde dus zijn weg, ook onder de werkers op sociaal gebied" en dat die wens tot dusver niet in vervulling was gegaan.

Met de oprichting van onze stichting „Humanitas" in Mei 1945, is direct in de eerste leemte voorzien. Toen in de loop van 1946 het rapport „betreffende bedrijfstakgewijze organisatie der werknemers-vakbeweging", uitgegeven door de Raad van Vakcentralen, verscheen, misten we daar nog steeds in een organisatie van maatschappelijke werkers. Die leemte werd dus nog niet gevuld. Het was een teleurstelling voor wie verwachtte, dat ook hier een stukje vernieuwing zich zou baanbreken en de jaren bestaande remmende factoren en aarzelingen op allerlei motieven, ter zijde zouden worden gesteld. Dit in het belang van het maatschappelijk werk en de maatschappelijke werkers. Maar nu — 1947 — 43 jaar na de wens van mevr. M. G. Muller — (wat gaat er veel toch traag in ons goede Vaderland) lezen we dan de mededeling, dat het voornemen bestaat over te gaan tot de oprichting van een „Bond van Maatschappelijke Werkers in Nederland". Het is een verblijdend bericht en we wensen de initiatiefnemers een spoedig succesvol resultaat, opdat een krachtig en goed georganiseerde Bond verrijze, die een waardige plaats kan innemen temidden van het hoog ontwikkelde en hecht georganiseerde vakverenigingsleven in ons land. Mag er de wens aan worden toegevoegd, dat de „kinderziekten", die de Vakbeweging reeds lang heeft overwonnen, in het maatschappelijk werk zo veel mogelijk worden voorkomen? Dat betekent o.m., dat aparte vakgroepsorganisatie niet worde toegepast of gehandhaafd. Zo zullen werkers in inrichtingen naast b.v. psychiatrisch geschoolde en werkzame maatschappelijke werkers van de nieuwe Bond deel moeten uitmaken. Elke versnippering worde bij voorbaat voorkomen, hetgeen gedecentraliseerde arbeid, b.v. in werkgroepen, niet uitsluit. Integendeel; maar slechts hecht samengaan, samen optreden en samenwerken van alle soorten beroepsmaatschappelijke werkers, zal tot het doel leiden, dat men zich stelt.

VERHEUGENDE EN VEELZEGGENDE NAAMSVERANDERINGEN.

Die heel goede kennis van me schreef in hetzelfde bovengenoemde stuk over namen van verenigingen en instellingen voor maatschappelijk werk, waaruit nog teveel een geest sprak, die niet meer paste bij het moderne sociale werk zoals dat zich thans meer en meer baan breekt.

Hij schreef o.m.: „ook „weldadigheid" geeft ons een associatie met de geest der hooghartig gegeven — en neerbuigend ontvangen — aalmoezen" Nu bestond er, voor dat de bezetter ook daar in greep, de „Neder-

jeugdbewegingssfeer, welke men daar zoveel mogelijk tracht te benaderen. Het is natuurlijk niet mogelijk om met deze veelal min of meer uit het lood geslagen jeugd tot in alle kleinigheden het jeugdbewegingselement door te voeren. Er heerst een prettige, maar zeer strenge leiding, waaraan de jongens zich moeten leren onderwerpen. De bedoeling van het kampwerk is, in eerste instantie een zo groot mogelijk aantal van deze knapen na de kampperiode, in één of ander jeugdverband onder te brengen. De nazorg houdt zich nog geruime tijd na het kamp met de jongens bezig en pas wanneer een jongen in één of andere jeugdbeweging goed „wortel heeft geschoten", wordt hij van de nazorglijst afgevoerd.

Gaat er, ondanks alles, met een jongen toch nog iets scheef en is ingrijpen noodzakelijk, dan wordt de daarvoor het meest in aanmerking komende instantie door ons bureau ingeschakeld, welke dan verdere maatregelen neemt. De jeugdbeweging, u heeft het al gemerkt, speelt in dit werk een belangrijke rol. Het heeft immers geen zin een jongen enige tijd in een kamp op te nemen en hem dan weer aan zijn lot over te laten. Het zijn vooral deze knapen, die ter bescherming van zichzelf en later van de gemeenschap, een goed geleide vrije-tijd-besteding nodig hebben. De jeugdbeweging heeft hier een grote en verantwoordelijke taak te vervullen en zij dient in de allereerste plaats **dezen jongen** in haar rijen op te nemen. Onze kampen voor deze knapen kunnen niet als heropvoedingskampen worden beschouwd. Zij dienen slechts om te voorkomen, dat deze knapen straks een heropvoeding nodig hebben. Zij corrigeren wat zij aan fouten opmerken en trachten zo de geestelijke en morele tekorten aan te vullen. Zo vormt het kamp een gemeenschap, waarin elke jongen als gelijkwaardig lid is opgenomen en waarin hij leert verantwoordelijk te zijn voor het wel en wee van die gemeenschap. Hij deelt in de vreugden, maar het zal hem duidelijk gemaakt worden dat hij daarnaast plichten heeft te vervullen. Bij de vreugden denk ik vooral aan de vreugdevolle uren van ongedwongen vrolijkheid op de bonte avonden, waarvan het programma door de jongens zelf verzorgd wordt. Hiervoor moeten zij zich inspannen, maar de voldoening van een geslaagde avond, waarin zij zelf een werkzaam aandeel hebben, wordt daardoor verdubbeld. Vreugde vinden zij ook in gezamenlijke zwerftochten door het wijde land rondom hen en in de uren van spel en sport. Daarnaast zijn er de plichten. Het naleven van de kampregels en het dienen van de gemeenschap. Zo kan men de knapen bezig zien met het schoonhouden van de slaapzalen, met het tafeldekken en het afruimen daarvan, met het omwassen van het vaatwerk, het schillen van de aardappelen en het schoonmaken van de groenten. Zij leren werkzaamheden te verrichten, waarvan zij niet zelf in de eerste plaats profijt hebben, maar waarmee zij de anderen dienen. Zij leren orde en regelmaat kennen, netheid, reinheid en vooral gehoorzaamheid als vanzelfsprekend aanvaarden. Zo ontdekken velen van hen innerlijke waarden, die zij onbewust in zich droegen. Het kamp is als het ware een periode van ontdekken. Wij willen hen brengen tot het „beleven" van die gemeenschap en hierin ligt de grote kracht van ons werk. Grijpen wij zelf, wanneer wij onder zorgen gebukt gaan, niet dikwijls terug naar de schone momenten, die wij in ons leven bewust of onbewust beleefden en geven zij ons niet telkens weer de kracht om boven onze moeilijkheden uit te komen en te blijven geloven in het goede wat het leven biedt?

Zo zijn er vele goede momenten in het kamp en strekt zich de invloed daarvan niet alleen uit tot de kampperiode zelf maar bepaalt zij voor vele knapen de richting, die zij in de toekomst zullen gaan.

J. VAN DER NOL,
Amsterdam.

---

landse Vereniging voor Armenzorg en Weldadigheid", een waarlijk nationale concentratie, welke voorbeeldig werk verrichtte en belangrijke initiatieven nam.

Ook deze vereniging is na onze bevrijding herrezen en heeft onlangs besloten een nieuwe naam te voeren, namelijk: Nederlandse Vereniging voor Maatschappelijk Werk."

Dan noteren we verder hoe 1946 ons b.v. in Amsterdam nog twee naamsveranderingen bracht, welke we verheugend en veelzeggend noemen. Het zegenrijke instituut, dat daar al sedert jaren bestaat, der vrijwillige armverzorging, zal voortaan in de benaming het woord „arm" weglaten, terwijl de gemeentelijke instelling, waaronder deze werkzaamheden ressorteren, niet meer heet: bureau, maar **Dienst** voor Sociale Zaken.

Het moge ongetwijfeld waar zijn, dat een naam niet alles zegt en dat vooral in het maatschappelijk werk de wijze waarop — en de geest waarin het geschiedt — de waarde ervan bepalen, we zien in deze naamsveranderingen toch een stuk vernieuwing, ook in het sociale werk zich voltrekken, hetwelk we met vreugde begroeten.

Vernieuwing van het maatschappelijk werk is immers een der doeleinden, welke „Humanitas" zich heeft gesteld en in goede samenwerking met anderen wil bevorderen.

JOB.

MAKKERHULP

Van vele kanten is het me verzekerd. Men is het eens met mijn mening, dat de hulp van mens tot mens, van makker tot makker, noodzakelijk is en moet worden georganiseerd.

Bij de oprichting van de afdeling Den Helder propageerde ik dit denkbeeld ook en ik deed een vurig beroep op de aanwezigen, om onder dit nieuwe werk mede hun stevige schouders te willen zetten. Deze oproep is verstaan. De secretaris van een der jongste afdelingen berichtte, dat een der bestuursleden van twee Amerikanen, onder het motto „Makkerhulp" 2 giften had ontvangen, één van 10 dollar en één van *f* 15.— „Voorwaar een mooi begin", schrijft de secretaris. We zeggen het hem gaarne na en we hopen, dat onze oproep zal worden verstaan en dat inderdaad een fonds „Makkerhulp" kan worden gevormd.

Wij kennen de noden, die er zijn. Juist dezer dagen ontvingen we van een man, die in de illegaliteit meer dan zijn plicht heeft gedaan, een verzoek om hulp, nu hij in zeer moeilijke omstandigheden verkeert. We gevoelen het, hier moet geholpen worden. We hopen, dat er door de Vriendenkring, waartoe de verzoeker behoort, spoedig iets gedaan kan worden, maar..... onbevredigend blijft voor ons het gevoel, dat wij niet in staat zijn, hulp te bieden.

Men zegt mij, we zijn het met je eens; het fonds „Makkerhulp" moet er komen. Ik antwoord in de taal, die ik als kind hoorde spreken: „Sizzen is neat, dwaen is 'n ding." Voor degenen, die deze taal niet verstaan, zeg ik slechts: De daad, de DAAD!!!

P. C. F.

DE NEDERLANDSE BOND TOT KINDERBESCHERMING

Op 15 Februari 1947 werd de Nederlandse Bond tot Kinderbescherming, welke was opgericht op 19 Juni 1899, opgeheven en tegelijkertijd verrees de Nationale Federatie van de Nederlandse Bond tot Kinderbescherming.

Misschien zal men zeggen, dat er dus alleen een naamsverandering heeft plaatsgevonden en dat dit feit eigenlijk niet de vermelding waard is. Zo gering is de verandering evenwel niet.

De Nederlandse Bond tot Kinderbescherming was een organisatie, bij welke verenigingen, die zich bewegen op het gebied van de kinderbescherming zich konden aansluiten. Bovendien waren er dan ook nog persoonlijke leden.

De nieuwe Federatie heeft een andere opzet. Volgens de nieuwe statuten kunnen in de eerste plaats lid zijn: rechtspersoonlijkheid bezittende landelijke federaties, verbonden en bonden, omvattende instellingen, die kinderbescherming in de zin van artikel 2 der statuten in belangrijke mate beogen.

De nadruk moet hier gelegd worden op de omschrijving **landelijke federaties.** De bedoeling is derhalve, dat er ontstaan, we schreven dit reeds eerder, landelijke federaties.

Zo zijn de Prot. Christelijke Organisaties veelal verenigd in de Centrale Bond van Christelijk Philantropische Instellingen. Zo is bij de Rooms-Katholieken al een aaneensluiting ontstaan, zo is denkbaar een humanistische federatie en een neutrale federatie.

In de tweede plaats kunnen lid zijn: Rechtspersoonlijkheid bezittende instellingen, die kinderbescherming in de zin van artikel 2 der statuten in belangrijke mate beogen, **mits naar het oordeel van het Bestuur voor haar geen geëigende organisatie, waarbij zij aangesloten zouden kunnen zijn, aanwezig zij.**

In dit artikel lieten wij enkele woorden vet zetten en daaruit blijkt wel duidelijk het streven, om de verschillende verenigingen te brengen tot aaneensluiting in landelijke organisaties.

Wij juichen dit streven ten zeerste toe en al eerder merkten wij op, dat wij gaarne bereid zijn met andere organisaties tot dit doel samen te werken. Vooroverleg is er al gepleegd en we hopen, dat deze samenwerking tot stand gebracht zal kunnen worden.

Verder kunnen nog als lid toetreden: rechtspersoonlijkheid bezittende landelijke organisaties van maatschappelijke werkers op het terrein der kinderbescherming. Hierbij is o.a. gedacht aan de Vereniging van Directeuren van Opvoedingsinstellingen, de Vereniging van Secretarissen van Voogdijraden en andere Verenigingen.

Wat wil nu de Nationale Federatie? Ze heeft ten doel, zo lezen we in artikel 2, het bevorderen van een doeltreffende kinderbescherming in Nederland, voor zover deze zich bezighoudt met de minderjarigen, die uit hoofde van moeilijkheden, voortvloeiende uit hun persoonlijke gesteldheid of uit hun levensomstandigheden, of uit deze beiden, bijzondere zorg behoeven.

Ook in dit opzicht is er een verschil met de Nederlandse Bond. De Nederlandse Bond bemoeide zich uitsluitend met de criminele kinderbescherming. Volgens de huidige doelsomschrijving vallen thans ook andere minderjarigen onder de bemoeiing van de federatie. De Federatie gaat zich niet bemoeien met de **Algemene** Jeugdzorg, wel met de **Bijzondere** Jeugdzorg. (Dit begrip niet in de betekenis van de zorg voor de N.S.B.-kinderen).

Met deze vernieuwing zijn we het ook volgaarne eens.

In artikel 2 lezen we verder:

„De Federatie stelt zich op het standpunt, dat de kinderbescherming bij voorkeur behoort te worden uitgeoefend door de vrije, maatschappelijke krachten." Ter vergadering werd er onzerzijds op gewezen, dat voor ons deze bepaling niet inhield, dat de Overheid zich nu geheel kan terugtrekken. Integendeel, naar onze mening is een harmonieuze samenwerking tussen Overheidsinitiatief en particulier initiatief, de meest gewenste vorm.

Wij hadden dit tweede lid van art. 2 gaarne anders willen formuleren, maar de ontworpen statuten waren

Onze

Door vele van onze afdelingen zijn adviesbureaux tot stand gebracht. Nu deze op verschillende plaatsen reeds enige tijd werkzaam zijn, is het misschien wel eens goed de vraag te stellen: Hoe is het nu met de ervaring van deze Adviesbureaux?

In de eerste plaats rijst de vraag: Worden deze Adviesbureaux bezocht en zo ja, wie zijn dan degenen, die met de leiding van deze Adviesbureaux zijn belast en brengen advies uit?

Of deze Bureaux bezocht worden is in zijn algemeenheid niet volledig te beantwoorden. Het spreekt wel vanzelf, dat plaatselijke toestanden hierbij een grote rol spelen. Als ik denk aan een stad als Amsterdam met de outillage die er op dit gebied bestaat, dan is het vanzelfsprekend, dat de mogelijkheid bestaat, dat men zich richt tot andere bureaux, wanneer men zit met moeilijkheden. Ik denk aan Adviesbureaux, die Volksherstel thans ook heeft ingericht, aan de Bureaux van de Ver. „Pro Juventute", aan de medisch. opvoedkundige bureaux en ander organisaties.

In een kleinere plaats is het misschien mogelijk, dat men zich meer richt tot onze bureaux, als er tenminste behoefte bestaat aan voorlichting. Naar onze mening wordt deze behoefte hoe langer zo groter, daarvoor zijn twee redenen.

Natuurlijk wordt zo langzamerhand ons werk meer bekend en is „Humanitas" een meer bekende klank geworden.

In de tweede plaats echter, geloof ik, dat zo gaande weg ook bij het publiek als zodanig weer meer belangstelling komt voor vraagstukken, die liggen buiten het zuiver materieële en dat men, nu het dieptepunt van de vertrouwenscrisis, waarin ons gehele Nederlandse volk gedompeld was, voorbij is, inderdaad ook meer behoefte krijgt aan advies en voorlichting op menig gebied.

Ik zie het zo, dat de eerste tijd na de bevrijding alle aandacht zo sterk was gevestigd en zo sterk was gericht op het alleen maar materieële, dat de moeilijkheden eigenlijk als vanzelfsprekend werden aanvaard en men niet op de gedachte kwam, om de hulp van anderen op ander gebied dan het zuiver materieële in te roepen.

ontstaan na langdurig overleg tussen verschillende stromingen en wijziging was stellig niet verkregen. Om die reden volstonden wij met het vermelden van onze opvatting.

Zal de Federatie invloed kunnen uitoefenen? We hopen het, maar zekerheid dienaangaande hebben we niet. Er zal heel wat vertrouwen moeten worden gewonnen, voor en aleer gezegd kan worden, dat er van de nieuwe Federatie stuwende kracht uitgaat.

Veel zal hierbij afhangen van het Centraal Bureau van de Federatie. Een zware taak is hierbij weggelegd voor den directeur van dit bureau, den heer D. Q. R. Mulock Houwer, die door het bestuur van „Zandbergen" in de gelegenheid werd gesteld, zijn krachten voorlopig voor de tijd van één jaar ter beschikking van dit Bureau te stellen.

Al brengt de nieuwe Federatie voorlopig niet, wat wij gaarne hadden gewild, we aanvaarden deze poging, om tot meer eenheid te komen. Onze Stichting is gaarne bereid, mede te werken en wij wensen den heer Mulock Houwer in zijn nieuwe functie volgaarne kracht en sterkte toe. P. C. F.

Adviesbureaux

Nogmaals, ik geloof, dat hier een kentering valt te constateren.

Een belangrijke vraag is nog altijd: Wie heeft de leiding van de Adviesbureaux. In nummer 3 van de 1e jaargang van „Humanitas" (Jan. '46) constateerden wij in ons overzicht, getiteld „Gisteren, Heden, Morgen" reeds, dat voor de toekomst elke afdeling diende te beschikken over een goed onderlegde maatschappelijke werker(ster), die al zijn (of haar) tijd aan dit werk moet kunnen geven. Deze stelling heeft toen geen tegenspraak uitgelokt en wij menen die nog altijd te moeten handhaven en te kunnen constateren, dat onze afdelingsbesturen er ook zo over denken. Evenwel de financiële middelen van onze afdelingen maken het tot dusverre onmogelijk, om deze wens in vervulling te doen gaan.

Voorlopig zijn wij dus voor de meeste afdelingen volledig aangewezen op de belangeloze medewerking van vrijwilligers en de vraag nu, wie zich belast met de leiding van een adviesbureau, geeft mede antwoord op een andere vraag: „Zullen zich veel mensen tot onze bureaux wenden?

Het gaat vooral hier om een kwestie van vertrouwen. De man of de vrouw, die de leiding heeft van een dergelijk bureau beslist door zijn of haar persoon voor een groot deel, of deze bureaux in trek zullen zijn, ja dan neen. Om deze reden is het dus van de grootste betekenis, dat onze afdelingen zich ernstig de vraag voorleggen: Over welke personen hebben wij de beschikking, die aan dergelijke bureaux kunnen medewerken?

In verschillende van onze afdelingen zijn wij in dit opzicht gelukkig. Ik denk bijv. aan een afdeling, waar de voorzitter is een maatschappelijk werker met veel ervaring en waar de secretaresse is, woningopzichteres; ik denk aan een andere afdeling, waar de voorzitter is medicus en de secretaris paedagoog. Weer in andere afdelingen treffen wij aan ambtenaren van de Gem. Dienst van Sociale Zaken als bestuursleden en medewerkers.

Hier verkeert men dus in gelukkige omstandigheden. Immers, men moet oppassen, dat dit werk niet vervalt in dillettantisme.

Bij ambtenaren moge misschien het bezwaar bestaan van verambtenaarlijking. Als algemene raad geven wij dus aan onze afdelingsbesturen de dringende wenk: Wees zeer nauwkeurig bij de keus van personen en schakel vooral degenen, die op een of ander sociaal gebied over voldoende ervaring beschikken, in. Natuurlijk kan dit slechts een algemene wenk zijn en voorts zouden wij, daar waar de mogelijkheid bestaat, ook zeer prijs stellen op de medewerking van een psychiater.

In het vorige nummer van ons orgaan heeft de heer Beiboer een uitvoerig artikel over de „Huwelijks-problemen" geschreven. Nu is het lang niet ondenkbaar, dat ook op onze bureaux zich mensen melden, die met huwelijksmoeilijkheden te kampen hebben. Stellig is het geven van advies bij huwelijksproblemen een zeer moeilijke opdracht.

Mej. Mr. E. C. Lekkerkerker deed indertijd een uitvoerig rapport verschijnen voor de Nederlandse Federatie van Volksgezondheid over de „Bureaux voor levens- en gezinsmoeilijkheden."

Het is onmogelijk, om dit rapport hier uitvoerig in onderdelen te bespreken, maar wij zijn het volkomen met haar eens, wanneer zij constateert, dat de Bureaux voor levensmoeilijkheden nog in het stadium van een eerste experiment verkeren, maar dat zij toch broodnodig zijn.

Alweer, hier dreigt vooral ook het gevaar van het dillettantisme en vandaar onze dringende raad: Indien het mogelijk is, schakel een psychiater bij uw werk in.

Men kan ten opzichte van de Bureaux voor Gezins- en levensmoeilijkheden, de eisen buitengewoon hoog stellen, en ik wil volstrekt niet beweren, dat zulks niet nodig zou zijn, maar wij hebben nu eenmaal rekening te houden met de ervaring, dat wij in Nederland, zelfs niet in de grote steden, beschikken over genoeg goede opgeleide en ervaren krachten, om in hun handen de leiding van deze bureaux te kunnen geven.

Mej. Mr. Lekkerkerker wijst bijv. op de Soc. medewerkers(sters) in 't bezit van het diploma Psychiatrisch Sociaal Werk. Ieder weet, dat het aantal maatschappelijke werker(sters), die deze speciale opleiding hebben gevolgd, buitengewoon gering is en wanneer men deze eisen in zijn volle omvang zou willen handhaven, dan zou men voorlopig dit werk volledig stop moeten zetten. Voor onze bureaux zullen wij voorlopig mede de hulp nodig hebben van niet volledig opgeleide krachten, maar naar onze mening bestaat er toch de mogelijkheid, om aan deze vrijwilligers een zekere leiding te geven.

In Amsterdam heeft onze afdeling van „Humanitas" een zevental districtsbureaux geopend. bovendien beschikken wij in Amsterdam over het Centraal Bureau en is dus contact met het Centr. Bureau, met de krachten, die daar werkzaam zijn, mogelijk. Toch heeft Amsterdam het wenselijk geacht, om aan de leiders van de districtsbureaux meer hulp en steun te verlenen en om deze reden is de afspraak gemaakt, dat ons Amsterdamse Bestuurslid, Mej. M. A. Stolk, in het bezit van een diploma van de School voor Maatschappelijk Werk, jarenlange ervaring heeft op het gebied van het maatschappelijk werk en de opleiding van psychiatrisch geschoold maatschappelijk werkster heeft gevolgd, maandelijks met degenen, die de spreekuren op de districtsbureaux houden, zal bijeenkomen, om daardoor aan het totale werk meer lijn en richting te geven.

Voor ons rijst de vraag, of dit ook niet voor andere afdelingen mogelijk is. Al eerder wezen wij erop, dat het zo gewenst is, dat onze afdelingen onderling contact hebben, ik noemde indertijd de afdelingen in Twente: Almelo, Enschede en Hengelo.

Is het nu onmogelijk, dat daar ook de leiders van de adviesbureux maandelijks bijeenkomen, onderling ervaringen uitwisselen en bovendien dan de medewer-

king inroepen van een ervaren maatsch. werker, psycholoog of psychiater ter plaatse? Ik denk nu ook aan drie andere afdelingen, n.l. Rotterdam, Schiedam en Vlaardingen en ik meen, dat ook daar een dergelijke gedragslijn gevolgd kan worden. Voorts wijs ik nog op onze afdelingen Rheden/Velp en Arnhem, van welke beide afdelingen ik weet, dat zij reeds voldoende contact hebben, waar zelfs de mogelijkheid bestaat, om misschien gezamenlijk scholingsbijeenkomsten te beleggen.

Mag ik deze denkbeelden nog eens ernstig in de belangstelling van de besturen van onze afdelingen aanbevelen en misschien zijn de leiders van onze adviesbureaux wel bereid in ons orgaan eens iets van hun ervaringen mede te delen.

Ik geloof, dat ook hier geldt, dat wij van elkaar kunnen leren, dat het nuttig en nodig is maatschappelijk werk te verrichten, maar dat wij bij het verrichten van dit maatschappelijk werk ook wel indachtig moeten zijn, om voortdurend te streven naar verdieping en belijning. P. C. F.

Voorlopig bericht.

Het Dagelijks Bestuur van „Humanitas" besloot, om op 17 en 18 Mei a.s. weer een algemene bijeenkomst te doen houden, zo mogelijk te Utrecht. Als inleiders stelden zich nu reeds beschikbaar: onze voorzitter Mr. J. in 't Veld en ons bestuurslid C. van der Lende. Voorts zal de secretaris een jaarverslag en een financieel verslag uitbrengen.

Nadere berichten over deze bijeenkomst zullen nog volgen; men houde echter nu reeds deze data vrij!

VAN DE PROPAGANDA

Neen, ik kan het niet zingen. Door mijn hoofd speelt voortdurend: „IJs en sneeuw kan ons niet deren, wij zijn jong en dat is fijn!"

Jong ben ik niet meer en de tijd, dat ik lid was van een jeugd-organisatie, ligt al ver achter mij. En toch, als ik vanuit mijn huiskamer op deze late avond naar buiten kijk en ik zie daar de sneeuwbui, dan klinkt het weer in mijn gehoor: „IJs en sneeuw kan ons niet deren, wij zijn jong en dat is fijn!!"

Ondanks de weersomstandigheden gaat de propaganda door, hetzij dan in vertraagd tempo.

In het vorige nummer berichtten wij, dat de afdeling Den Helder werd opgericht, nu kunnen we vermelden, dat op 22 Februari de afdeling Rheden/Velp tot stand kwam. Het was een buitengewoon aardige bijeenkomst daar in Velp. De leiding was in vertrouwde handen van den wethouder voor Sociale Zaken van de gemeente Rheden, D. Berger, en de bezoekers, komende uit verschillende dorpen, die tot deze gemeente behoren, kenden elkaar en er was dadelijk een prettige geest. Het was een prettige opdracht, daar het woord te mogen voeren over onze Stichting en daar te vertellen over ons werk. Dadelijk was men bereid, een afdeling op te richten en alle aanwezigen traden als vrijwillige medewerker en begunstiger toe. We zijn ervan overtuigd, dat hier gewerkt zal worden.

Op 26 Februari gelukte het onzen Rotterdamsen vriend Lensink een afdeling op te richten in Vlaardingen. We wisten, dat Lensink daar allang bezig was, maar stellig hadden we in deze periode van sneeuw en ijs niet verwacht, dat daar op dit ogenblik nieuwe groei zou zijn te constateren. Lensink, hartelijk dank en gij, Vlaardingers, van harte welkom.

3 Maart gaat onze algemene secretaris naar Woerden en zal ook daar het werk ter hand genomen worden.

In twee maanden tijds, in twee maanden van heel slecht weer, vier nieuwe afdelingen! Is het wonder, dat we optimistisch gestemd zijn en dat we durven herhalen, wat we in het Februari-nummer schreven: De gang zit er weer in. De propaganda gaat voort. De resultaten zullen niet uitblijven!!

P.S. Bij het ter perse gaan van dit nummer is inmiddels de oprichting van onze afdeling Woerden een feit.

Welkom in de werkerskring!

NAMEN EN ADRESSEN VAN DE SECRETARISSEN DER AFDELINGEN.

Aalsmeer: Mevr. Buys, Berkenlaan 33.
Alkmaar: Mevr. T. Smink, Corfstraat 15.
Almelo: Mej. N. Weltevreden, Begoniastraat 40.
Amersfoort: Hr. L. van Gelder, Schaepmanlaan 8.
Amstelveen: Hr. L. C. v. d. Lende, Smedemanplein 2.
Amsterdam: Hr. J. Boetje, Frederiksplein 46.
Apeldoorn: Hr. C. v. Donselaar, Kon. Lodewijklaan 82.
Arnhem: Hr. J. Miechels, Passavantlaan 48.
Bakkum-Castricum: Mej. W. F. Neuteboom, Julianastraat 5, Castricum.
Bergen: Mevr. Schuil-de Leth, Buerweg 9.
Beverwijk: Hr. J. Davidson, Creutzberglaan 41.
Delft: Mej. Ir. J. M. Diehl, Oude Delft 175b.
Dordrecht: Hr. J. Zock, Patersweg 43.
Edam: Hr. J. Haan, Burg. Versteegsingel 12.
Eindhoven: Hr. J. Varkevisser, Hagekampweg 48.
Enschede: Mej. N. E. Gorter, Oliemolensingel 21.
Groningen: Hr. mr. H. F. Tiemens, Ubba Emmiussingel 31.
Haarlem: Hr. F. H. W. Vliegen, Jan Haringstraat 53.
Den Haag: Hr. J. C. Palm, Verl. 2e Braamstraat 36.
Den Helder: Hr. P. J. Kroonstuiver, Anemonestraat 35.
Hengelo: Hr. G. W. Landman, Troelstrastraat 97.
's Hertogenbosch: Hr. W. W. Kaasjager, Mgr. Prinsenstraat 15.
Hilversum: Hr. mr. M. Stokvis, Bilderdijklaan 36.
Landsmeer: Mevr. J. H. Wormgoor-v. d. Veer, Zuideinde 262.
Leeuwarden: Mej. P. Taekema, Halbertsmastraat 16.
Leiden: Hr. H. Zunderman Jr., v. 't Hoffstraat 3a.
Meppel: Hr. H. Assen, L. Springerlaan 35.
Oegstgeest: Mevr. H. Rooij-v. Meerem, Terweeweg 94.
Rheden-Velp: Hr. D. Berger, Steenbakkersweg 30, Rheden.
Rotterdam: Hr. W. B. L. Stemvers, Nobelstraat 45b.
Schiedam: Hr. W. Weergang, Stephensonstraat 1b.
Soest Hr. K. de Haan, Beetzlaan 77.
Utrecht: Hr. J. Praas, Socrateslaan 32 bis A.
Velsen: Hr. J. Hühl, Litslaan 5, Santpoort.
Vlaardingen: Hr. L. v. d. Tempel, Binnensingel 84.
Woerden: Hr. K. G. de Klerk, Utrechtsestraatweg 91 E.
Zaanstreek: Mej. N. Boonstra, Zaanweg 121a Wormerveer; (tijdel.: Mevr. A. Monderen-Woudt, Emmastraat 18, Koog aan de Zaan.
Zwolle: Mej. H. J. G. Leemans, Brederodestraat 119.
Correspondentschap Halfweg Zwanenburg: Hr. D. Immig, Iepenlaan 81.

Verschenen:

Deel 5 van de **Leidraad Voorzieningen Oorlogsnoden,** bevattende hoofdstuk X, **Nederlandse Oorlogsslachtoffers in het buitenland;** hoofdstuk XI. **Indische Gerepatrieerden, Overige Gerepatrieerden:**
hoofdstuk XII, **Evacué's.**

Deze leidraad zal door wijzigingsbladen steeds up to date gehouden worden.

Bestellingen op de reeds verschenen delen 1 (Algemene Inleiding), (Militairen, Zeelieden) en 5 — waarvan de prijs resp. *f* 0.15, *f* 0.70 en *f* 1.— bedraagt — te richten tot het Landelijk Bureau van Nederlands Volksherstel, Paleisstraat 1, 's-Gravenhage. Adv.

N.V. DE ARBEIDERSPERS - AMSTERDAM